

اظهار نظر کارشناسی درباره:
ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی،
گردشگری و صنایع دستی:
وظایف مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۱۲/۸

شماره مسلسل: ۲۰۴۷۲
کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

اظهار نظر کارشناسی درباره:

ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی:
وظایف مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

نوع گزارش: طرح / لایحه ■، نظارتی □، راهبردی □

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

امیرحسین اسکندری (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

همکار:

محمد امین گزار (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

اظهار نظرکننده داخل مرکز:

یحیی مزروعی ابیانه (دفتر مطالعات حقوقی)، فهیمه غفرانی (دفتر مطالعات حکمرانی)، کارگروه
بررسی لایحه اهداف؛ وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

ناظر علمی:

موسی بیات

طراح گرافیک:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

مزگان کاظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه اهداف، وظایف و اختیارات
۲. وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
۳. لایحه

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۵/۱۰

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. بررسی کلیات.....	۹
۳. بررسی جزئیات.....	۹
۴. ابرادهای وارده به ترجمه متن انگلیسی.....	۱۷
۵. عدم توسعه مناسب توافق نامه در زمینه رسانه‌های گروهی.....	۱۸
۶. ایجاد تعهد یک جانبه برای جمهوری اسلامی ایران.....	۱۸
۷. فقدان موعدهای زمانی مشخص برای انجام تبادلات فرهنگی.....	۱۸
۸. کلی گویی و غیر عملیاتی بودن مواد لایحه.....	۱۹
۹. نتیجه گیری و پیشنهادهای.....	۱۹
منابع و مأخذ.....	۱۹

فهرست جدول

جدول ۱. بررسی متن لایحه موافقتنامه و پیشنهادهای کارشناسی.....	۱۰
---	----

اظهار نظر کارشناسی درباره: ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی: وظایف مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

چکیده

ماده (۴) لایحه پیشنهادی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی؛ در بردارنده وظایف و اختیارات این دستگاه با ۵۷ بند و هفده تبصره است. بررسی ۵۷ بند مندرج در ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارتخانه مذکور نشان می‌دهد که بیست بند مرتبط با میراث فرهنگی، ۶ بند در حوزه گردشگری، سه بند در حوزه صنایع دستی و ۲۸ بند به صورت مشترک تدوین شده است. به همین جهت در سلسله گزارش‌هایی، احکام ماده (۴) لایحه با تأکید بر حوزه‌های مذکور مورد بررسی قرار گرفت. متناسب با احکام هر بخش نیز اصلاحات، الحاقات و نظرات کارشناسی ارائه گردید.

در این گزارش به تحلیل و بررسی چهارمین ماده از لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پرداخته شد. بررسی‌های صورت گرفته، نشان می‌دهد که متن پیشنهادی لایحه فاقد نظم و توازن لازم است. در راستای رفع مشکل به هم ریختگی و اختلاط حوزه‌های فعالیت وزارتخانه در ماده (۴) لایحه، فصل‌بندی لازم صورت پذیرفت. از این رو از احکام ۲۸ گانه این قسمت، ۲۵ حکم اصلاح و سه حکم نیز ادغام شدند. بنابراین معادل ۸۹ درصد از کل احکام بین‌بخشی اصلاح شد. ۱۱ درصد از احکام بین‌بخشی نیز به دلیل تشابه موضوعی، با سایر احکام ادغام شدند. در قسمت الحاقیات نیز، دوازده تبصره جدید در جهت رفع خلأ و کاستی‌ها، به احکام مرتبط افزوده شدند.

۱. شایان ذکر است که به دلیل تعداد بالای احکام ماده (۴) لایحه و ایجاد انسجام و انضباط ذهنی و فصل‌بندی حوزه‌های تخصصی، ارائه سلسله‌گزارش‌هایی در این رابطه در دستور کار قرار گرفت. به همین جهت ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در چهار گزارش و با موضوع‌های ۱. احکام حوزه میراث فرهنگی، ۲. احکام حوزه گردشگری، ۳. احکام حوزه صنایع دستی و ۴. احکام مشترک میان سه حوزه تخصصی؛ مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

مسئله اصلی

به دلیل فعالیت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در سه حوزه تخصصی وظایف مشترک بین سه حوزه از اهمیت زیادی برخوردار است. بنابراین، با توجه به اینکه بخش مهمی از احکام ماده لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، بین بخشی است، باید کفایت این احکام مورد بررسی قرار گیرد. این گزارش به بررسی احکام بین بخشی ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با موضوع وظایف و اختیارات وزارت مزبور اختصاص دارد. کلیات احکام این بخش، به دلیل لزوم تعیین وظایف و اختیارات مشترک حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و نظارت پذیر کردن فعالیت های این وزارت، قابل پذیرش است. اما جزئیات آن به بازبینی و اصلاح نیاز دارد.

نقاط قوت و ضعف طرح و لایحه

- احکام بین بخشی (میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی - میراث فرهنگی و صنایع دستی - میراث فرهنگی و گردشگری - گردشگری و صنایع دستی) ماده (۴) لایحه به صورت مجزا مشخص نشده است. مسئله نبود تفکیک حوزه های ماده (۴) لایحه، وظیفه دستگاه های نظارتی برای پایش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی را با چالش مواجه خواهد کرد.
- فقدان نظم، عدم انسجام بخشی و بین بخشی و یکپارچه نبودن موارد مرتبط با هر یک از موضوعات میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، از مهم ترین ایرادات محتوایی این لایحه می باشند.
- غالب احکام بین بخشی ماده (۴) لایحه نیازمند بازبینی و اصلاح است. به نحوی که اصلاحات صورت گرفته معادل ۸۹ درصد است.
- ۱۱ درصد از احکام لایحه به دلیل تشابه موضوعی نیازمند ادغام است. از این رو، باید احکام مشابهی مانند بندهای «۲۱» و «۲۲» با موضوع طرح دعاوی حقوقی و کیفری مورد بازبینی اساسی قرار گیرند.
- باید احکام بین بخشی ماده (۴) لایحه باید به تناسب اقتضات جدید، به روز رسانی شود. موارد مهمی همچون تهیه و تصویب آیین نامه های اجرایی در احکام بین بخشی ماده (۴) مغفول مانده است.

پیشنهاد های مرکز پژوهش ها

- به منظور رفع مشکل اختلاط میان احکام، فصل بندی لازم صورت گرفت. در همین راستا احکام حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری، صنایع دستی و بین بخشی از یکدیگر منفک شدند. در این گزارش صرفاً به احکام بین بخشی اشاره خواهد شد.
- احکامی همچون ماده «۳۷» با موضوع آگاه سازی و آموزش عمومی، معرفی و شناساندن ارزش های سه حوزه اصلاح شد.
- احکام مشابه مانند بندهای «۲۱» و «۲۲» با موضوع طرح دعاوی حقوقی و کیفری با یکدیگر ادغام شدند.
- احکام جدیدی نیز به مفاد بین بخشی ماده (۴) لایحه الحاق گردید. غیر قابل گذشت بودن جرائم حوزه میراث فرهنگی در قالب تبصره به بند «۲۱» با موضوع طرح دعاوی حقوقی و کیفری الحاق شد.

۱. مقدمه

قانون اهداف و وظایف دستگاه‌های اجرایی به‌عنوان چارچوب عمل و مبنای ساختار و تشکیلات لازم برای تحقق آن اهداف و وظایف، آنها را به‌سمت تحقق اهداف ملی و رشد کشور هدایت می‌نماید. این قانون با تعیین اهداف و وظایف مشخص، به بهبود عملکرد دستگاه‌ها و افزایش کارایی آنها کمک کرده و به آنها امکان می‌دهد منابع و ظرفیت‌های خود را بهینه‌تر مدیریت کنند. در نتیجه، این قانون نقش اساسی در تنظیم جایگاه و تعادل در تعامل دستگاه‌های اجرایی دارد و تضمین‌کننده اجرای عادلانه و مؤثر قوانین است.

چهارمین گزارش از سلسله گزارش‌های ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به احکام بین‌بخشی هر سه حوزه تخصصی می‌پردازد. شایان ذکر است که رشد و رونق هر یک از سه حوزه تخصصی منجر به پیشرفت دیگر حوزه‌ها خواهد شد.

حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکمل یکدیگرند و بخشی جدایی‌ناپذیر از هویت و فرهنگ ایرانی به‌شمار می‌روند. هم‌افزایی این سه حوزه می‌تواند پیشرفت کشور را تقویت نماید، به شرط آن که قوانین دقیقی برای تعامل مؤثر میان سه حوزه تدوین شود. به همین منظور، در گزارش حاضر احکام بین‌بخشی ماده (۴) لایحه، مورد بررسی قرار گرفته است.

۲. احکام بین‌بخشی

بررسی کارشناسی نشان می‌دهد که احکام بین‌بخشی ماده (۴)، در چهار بخش قابل طبقه‌بندی است. تعداد کل احکام بین‌بخشی، ۲۸ بند و معادل ۴۹/۲ درصد از کل احکام است. این بخش‌ها عبارت‌اند از: میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی؛ ۲. میراث فرهنگی و صنایع دستی؛ ۳. میراث فرهنگی و گردشگری؛ ۴. گردشگری و صنایع دستی. در جدول شماره ۱، احکام بین‌بخشی مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفته است:

۱. ۲۲. حکم (معادل ۳۸/۶) مربوط به احکام مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است. چهار حکم (معادل ۷ درصد) به‌عنوان فصل مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی و صنایع دستی احصا شد. فصل مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی و گردشگری تنها یک حکم با پراکندگی ۱/۸ درصد است. حوزه‌های گردشگری و صنایع دستی نیز تنها یک حکم (معادل ۱/۸) دارند.

جدول ۱. بررسی احکام بین‌بخشی

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۱	تدوین راهبردها و برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و استانی براساس اسناد بالادستی.	تدوین خط‌مشی (تدوین اهداف و اتخاذ راهبردها) و خط‌مشی‌گذاری برای تحقق اهداف میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در کلیه سطوح ملی، منطقه‌ای و استانی و بین‌المللی.	سیاست‌رأی کلی، رهنمود و تدبیر برای نیل به اهداف و اداره امور تعریف کرده‌اند. در واقع سیاست چارچوبی است که راهبرد (استراتژی) در قالب آن شکل می‌گیرد. در این حالت مفهوم خط‌مشی‌گذاری مدنظر است که سیاست‌گذاری به‌عنوان فرایند استفاده بهینه از کلیه منابع برای رسیدن به اهداف، در این قالب تعریف می‌شود. در واقع سیاست‌گذاری فرایند تدوین، ارزیابی و اجرای سیاست‌هاست [۱]. همچنین سیاست‌گذاری دارای چرخه‌ای است که با مسئله‌یابی آغاز و با نظارت و ارزیابی سیاست پایان می‌یابد [۲]. شایان ذکر است که راهبرد اتخاذ می‌شود و نیازی به تدوین ندارد.
۲	خط‌مشی‌گذاری و برنامه‌ریزی جهت استفاده از فناوری‌های نوین و فراهم نمودن بستر توسعه فعالیت‌ها و کسب و کارهای دانش بنیان و نوپا در حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	تدوین خط‌مشی (تدوین اهداف و اتخاذ راهبردها) و خط‌مشی‌گذاری جهت ترویج دانش و فنون سنتی ایرانی و نیز استفاده از فناوری‌های نوین و فراهم نمودن بستر توسعه فعالیت‌ها و کسب و کارهای دانش بنیان و نوپا در سه حوزه ^۲ .	در این بند - با توجه به مشابهت خط‌مشی با راهبرد، اصطلاحات سیاست و سیاست‌گذاری جایگزین خط‌مشی شد [۳]. - همچنین احیا و ترویج دانش و فنون سنتی نیز آورده شد. زیرا از جمله مأموریت‌های اصلی وزارت، احیای میراث فرهنگی است که یکی از جنبه‌های مهم آن، دانش و فنون سنتی مورد استفاده در مناطقی از ایران مانند مدیریت آب و قنات و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر نظیر نیروی باد به‌وسیله آسبادها و یا بیوسفر است که در زمان گذشته کاربرد داشته و نیازهای معیشتی جامعه را برآورده می‌ساخته و در عین حال به دلیل سازگاری با شرایط اقلیمی به حفظ منابع طبیعی انجامیده است. امروزه نیز می‌توان این دانش‌ها و فنون سنتی که بخشی از سرمایه و پیشینه ایران هستند را احیا کرد و در کنار و یا در تلفیق با دانش و فناوری‌های نوین در راستای رشد و توسعه کشور به کار گرفت. - در نهایت بر لزوم سازگاری دانش و فنون سنتی و فناوری موضوع این بند با انگاره توسعه ماندگار در سه حوزه تأکید شد.

۱. چرخه سیاست‌گذاری یک مدل توصیفی است که به توضیح مراحل و فرایندهای ایجاد و اجرای سیاست‌ها می‌پردازد. این مدل معمولاً شامل چهار مرحله اصلی است که به ترتیب عبارتند از: تعریف مسئله، تدوین سیاست، اجرای سیاست، و ارزیابی و بازبینی. شناسایی عوامل مؤثر، و تعیین اهداف و اولویت‌ها است.
۲. تدوین سیاست: در این مرحله، سیاست‌های مختلف برای حل مسئله تدوین می‌شوند. این شامل تعریف راهبردها، ابزارها، و برنامه‌های عمل است که بتواند به دستیابی به اهداف کمک کند.
۳. اجرای سیاست: پس از تدوین سیاست، آن را باید به عمل انجام داد. در این مرحله، منابع لازم برای اجرای سیاست فراهم می‌شود، برنامه‌های عمل اجرا می‌شود، و پروسه‌های نظارت و پایش بر سیاست انجام می‌شود.
۴. ارزیابی و بازبینی: در این مرحله، عملکرد سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی بررسی شده و ارزیابی می‌شود. نتایج و عواقب سیاست‌ها بررسی شده و نقاط قوت و ضعف آن‌ها شناسایی می‌شود تا در آینده بهبود یابند.
۲. جهت جلوگیری از اطاله جملات و به‌منظور انسجام و انضباط ذهنی، عبارت «سه حوزه» استفاده شد. منظور از آن حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است. از این رو لازم است تا عبارت «سه حوزه» به بخش اصطلاحات (ماده (۲)) الحاق گردد. شایان ذکر است که در موارد معدودی (مانند بند «۳۸») نیز نام کامل سه حوزه ذکر شد. این امر به‌منظور ممانعت از ترکیب با سایر حوزه‌هایی مانند میراث طبیعی در دستور کار قرار گرفت.
۳. به توضیحات کارشناسی بند «۱» رجوع شود.

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۳	سازماندهی و برنامه‌ریزی نظام جامع آمار تخصصی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به منظور بهره‌برداری در حوزه‌های مربوط.	طراحی، برنامه‌ریزی، سازماندهی و انجام اقدام‌های اجرایی در خصوص نظام جامع و یکپارچه آمار تخصصی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به منظور بهره‌برداری در سه حوزه و ایجاد قابلیت سنجش و ارزیابی دوره‌ای فعالیت‌های این حوزه‌ها توسط دستگاه‌های نظارتی.	– تدوین نظام جامع آماری در حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی یک الزام سیاستی است که تاکنون محقق نشده است. وجود آمار دقیق، ارزیابی و نظارت‌های پسینی و حتی پیشینی را سهل الوصول می‌کند. بنابراین وجود نظام جامع آماری در سه حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی لازم و حیاتی است. – به منظور ایجاد انسجام و انضباط و تدقیق بند (۳)، عبارات «طراحی، برنامه‌ریزی، سازماندهی و اقدام‌های اجرایی» در نظر گرفته شد. – به منظور تحدید و تدقیق متن حکم پیشنهادی، به جای حوزه‌های مربوط، عبارت سه حوزه قرار گرفت. – همچنین لازم است این قابلیت ایجاد شود که به صورت دوره ای، آمارهای گردآوری شده، مورد ارزیابی کارشناسان قرار گرفته و نقاط ضعف داده‌های موجود مرتفع گردد.
۸	تدوین ضوابط و استانداردهای آموزش حرفه‌ای حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	تدوین ضوابط و استانداردهای آموزش حرفه‌ای سه حوزه و ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی، اشخاص حقیقی و حقوقی مجری و نظارت بر اجرای آنها.	با توجه به اینکه تدوین ضوابط و استانداردها به تنهایی کافی نیست، ابلاغ آنها به دستگاه‌های اجرایی و اشخاص خصوصی مجری و نیز نظارت بر اجرای این ضوابط، به عنوان تکلیف وزارت نیز اضافه شد. شایان ذکر است که مقوله «نظارت» در صدر ماده (۳) اساسنامه سازمان میراث فرهنگی مصوب ۱۳۶۷ آورده شده است [۴].
۹	نظارت تخصصی بر سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	صدور مجوز تأسیس و نظارت تخصصی بر سازمان‌های مردم‌نهاد سه حوزه در راستای تحقق حمایت، معرفی و پژوهش میراث فرهنگی، میراث طبیعی، صنایع دستی، گردشگری و جلوگیری از وقوع جرائم در هر سه حوزه با مشارکت سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری، سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت صنعت، معدن و تجارت.	– نظر به تجربیات وزارت مبنی بر صدور مجوز تأسیس سازمان‌های مردم‌نهاد، رأساً و به‌طور مستقل و نه از طریق وزارت کشور (بر اساس دستورالعمل نحوه تشکیل انجمن‌های دوستداران میراث فرهنگی مصوب ۱۳۷۸ شورای سازمان میراث فرهنگی کشور [۵]) و پیش از تصویب آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد مصوب ۱۳۸۴/۵/۸ [۶]، به منظور انسجام بخشی به این امر و با هدف نظارت مؤثر بر فعالیت این سازمان‌ها، صدور مجوزها به عنوان تکلیف وزارت پیشنهاد شد. – همچنین با توجه به تجربه انجمن‌های میراث فرهنگی موضوع مصوبه ۱۳۷۳ شورای عالی سازمان میراث فرهنگی کشور و اصلاحیه این مصوبه در سال ۱۳۹۵ در زمینه جلب مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در مبارزه با جرائم میراث فرهنگی و به منظور استفاده از ظرفیت موجود در این زمینه، جلب همبازی این سازمان‌ها نیز به بند اضافه شد [۷].
۱۲	همکاری در رتبه‌بندی مشاوران، پیمانکاران و کارشناسان حقیقی و اشخاص حقوقی در حوزه‌های ذی‌ربط با سازمان برنامه و بودجه کشور.	مشارکت در رتبه‌بندی مشاوران، پیمانکاران و کارشناسان حقیقی و اشخاص حقوقی در حوزه‌های مربوطه با سازمان برنامه و بودجه کشور.	«مشارکت» در علم حقوق به معنای همکاری و شراکت میان دو یا چند طرف برای دستیابی به هدفی مشترک است. در مشارکت، طرفین به‌طور مشترک در تصمیم‌گیری‌ها، تأمین منابع و تقسیم سود و زیان دخالت دارند. شایان ذکر است که مشارکت به یک توافق رسمی و الزام‌آور اشاره دارد. در حالی که واژه «همکاری» در علم حقوق به معنای کار کردن با دیگران برای دستیابی به هدفی مشترک، بدون نیاز به شراکت یا ایجاد تعهدات سنگین است. ^۲ به منظور تأکید بیشتر بر همکاری در امر رتبه‌بندی، پیشنهاد می‌شود واژه مشارکت جایگزین واژه همکاری شود.

۱. ماده (۳) وظایف سازمان.

وظایف سازمان در زمینه میراث فرهنگی که شامل پژوهش، نظارت، حفظ و احیا و معرفی است به قرار زیر می‌باشد:
۲۰. تشویق مردم به مشارکت در فعالیت‌های مربوط به شناسایی، حفظ و احیای میراث فرهنگی و نظارت بر آن.

۲. جهت کسب اطلاعات بیشتر به The Law of Partnerships and Corporations نوشته [J. Anthony Vanduzer](#) مراجعه نمایید.

احکام حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۱۳	معرفی و حمایت از جاذبه های میراث فرهنگی و بازاریابی و معرفی جاذبه های گردشگری و صنایع دستی در سطح ملی و بین المللی.	معرفی و حمایت از میراث فرهنگی (ملموس و ناملموس) از جمله میراث زیر آب، میراث طبیعی، منظره ای فرهنگی و بازاریابی و معرفی مقاصد گردشگری و صنایع دستی ایران در سطوح ملی و بین المللی به منظور دستیابی به اهدافی از قبیل پیوند ایرانیان با ریشه های هویتی و تمدنی، رشد گردشگری، افزایش تعامل فرهنگی و دوستی با سایر ملل جهان و اعتلای تصویر ایران در سطح بین المللی.	بند (۲۹) با موضوع معرفی جاذبه های کشور و اعتلای تصویر ایران، به دلیل تشابه با این بند ادغام شد. در بند (۱۳)، میراث فرهنگی نیز در زمره جاذبه های گردشگری قرار داده شده است. لذا در اصلاحیه علاوه بر تفکیک و تأکید بر میراث ملموس و ناملموس، میراث طبیعی و منظره ای فرهنگی نیز تصریح شد. میراث فرهنگی زیر آب نیز از دیگر موضوعات مهمی است که در ماده (۴) لایحه، مستقیماً مورد توجه قرار نگرفته است. با توجه به اهمیت میراث فرهنگی زیر آب، توجه به آن در متن لایحه به صورت شفاف و دقیق لازم به نظر می رسد. این مهم با استناد به قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب مصوب ۱۳۸۷، پیشنهاد می شود [۸]. همچنین واژه جاذبه ها به مقاصد تغییر کرد. دلیل این امر استفاده از واژه مقاصد در اسناد و منشورهای بالادستی است. به عنوان مثال می توان به واژه نامه بین المللی سازمان جهانی گردشگری در این رابطه اشاره کرد! همچنین اعتلای تصویر ایران با اقتباس از بند (۲۹) ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورد توجه قرار گرفت.
۱۴	صدور مجوز برگزاری رویدادها، جشنواره ها و نمایشگاه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با رعایت قوانین و مقررات مربوط و تدوین و ابلاغ ضوابط آن.	برگزاری رویدادها، جشنواره ها و نمایشگاه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی توسط وزارتخانه و صدور مجوز برای سایر اشخاص متقاضی و تدوین و ابلاغ ضوابط آن، ۶ ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون.	در بند (۱۴)، وزارت مکلف به صدور مجوز برای متقاضیان است تا مجاز به برگزاری رویدادهای مذکور در این بند شوند. علاوه بر این، اختیار برگزاری این رویدادها توسط خود وزارت نیز تصریح شد.
۱۵	ارائه خدمات مشاوره ای، پژوهشی، فنی و آموزشی در داخل و خارج از کشور، فروش تولیدات فرهنگی در حوزه های ذی ربط مجاز با رعایت اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی و دریافت ورودیه بناها محوطه ها، موزه ها و نمایشگاه ها.	ارائه خدمات مشاوره ای، پژوهشی، فنی و آموزشی در داخل و خارج از کشور، فروش تولیدات فرهنگی در حوزه های ذی ربط مجاز با رعایت اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی و دریافت ورودیه بناها، اماکن و محوطه های فرهنگی - تاریخی، موزه های در اختیار وزارت و نمایشگاه ها.	در این بند دریافت ورودیه اماکن در اختیار وزارت اضافه شد تا با اماکن و موزه های دارای مالکیت خصوصی و یا در اختیار سایر نهادهای اجرایی خلط موضوع نشود.
۱۶	حمایت از تأمین، تولید و توزیع و انتشار انواع محتوای مکتوب رقومی (دیجیتال)، مستند، مجموعه (سریال)، فیلم، عکس و صوت با موضوع میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، با مشارکت سایر بخش های دولتی، غیردولتی و حاکمیتی در سطوح داخلی و بین المللی.	حمایت از تأمین، تولید و توزیع و انتشار انواع محتوای مکتوب رقومی (دیجیتال)، مستند، مجموعه (سریال)، فیلم، عکس و صوت با موضوع میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، با مشارکت سایر بخش های دولتی، غیردولتی و حاکمیتی در سطوح داخلی و بین المللی.	بار معنایی دو واژه «همکاری» و «مشارکت»، در علم حقوق متفاوت است. این نکته در اظهار نظر کارشناسی بند (۱۲) توضیح داده شد. به همین جهت در این بند نیز واژه «مشارکت» جایگزین «همکاری» شد.

1. UNWTO, Glossary of tourism terms. <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

۲. اصل چهارم و چهارم قانون اساسی:

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش تعاونی نیز شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می شود بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می شود که مکمل فعالیت های اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانونی جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می کند.

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۱۷	تدوین ضوابط دریافت مشوق‌ها، تسهیلات و جوایز در حوزه‌های ذی‌ربط با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و ارائه آن به مراجع ذی‌صلاح قانونی. تبصره- درآمدهای حاصل از جذب گردشگر ورودی مشمول مزایای تعیین شده برای درآمدهای حاصل از صادرات غیرنفتی است.	تدوین ضوابط و اعطای مشوق‌ها، تسهیلات و جوایز در حوزه‌های میراث فرهنگی و طبیعی، گردشگری و صنایع دستی با مشارکت دستگاه‌های اجرایی از قبیل وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان حفاظت از محیط‌زیست، سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور و امور اقتصادی و دارایی، نظارت بر اجرای آنها و ارائه به مراجع ذی‌صلاح قانونی. تبصره- درآمدهای حاصل از جذب گردشگران ورودی مشمول مزایای تعیین شده برای درآمدهای حاصل از صادرات غیرنفتی است.	در این بند: - منظور از حوزه‌های ذی‌ربط تصریح شد. - علاوه بر وزارت صنعت، معدن و تجارت به سایر دستگاه‌های مرتبط که نقش قابل توجهی دارند نیز اشاره شد. - قاعدتاً تدوین ضوابط و ارائه به دستگاه‌ها نیاز به نظارت از سوی دستگاه متولی دارد. به همین دلیل «نظارت بر اجرای این ضوابط» نیز به عنوان تکلیف وزارت به این بند افزوده شد.
۱۸	عضویت یا نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان‌ها، مجامع و کنوانسیون‌های بین‌المللی ذی‌ربط با رعایت قوانین مربوط.	نماینده‌گی و عضویت جمهوری اسلامی ایران نزد سازمان‌ها، مجامع و نهادهای مربوط به کنوانسیون‌ها، مراجع و محاکم بین‌المللی مرتبط با استرداد اموال فرهنگی - تاریخی و هنری، با مشارکت وزارت امور خارجه.	- همچنین با توجه به اینکه در موارد دادخواهی بین‌المللی و یا انجام سایر اقدام‌های حقوقی مربوط به استرداد اموال فرهنگی - تاریخی، هنری و فاخر مسروقه ایران، نیاز است که مکاتبات رسمی با مقامات اداری و یا قضایی کشورهای ذی‌ربط، به نمایندگی از دولت جمهوری اسلامی ایران ارسال شود. لذا این موضوع نیز به این بند اضافه شد. - نقش وزارت امور خارجه تصریح شد.
۱۹	جلب، حمایت و هدایت سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی به منظور توسعه و تقویت حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	جلب، حمایت و هدایت سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی به منظور پیشرفت و تقویت حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	- با توجه به اینکه سرمایه‌گذاران فعلی سرمایه‌گذاری را انجام می‌دهند و فعل آنها مقصود اصلی و دارای اهمیت است، در نتیجه اصطلاح سرمایه‌گذاری جایگزین سرمایه‌گذاران شد. - «گفتمان» (پیشرفت) در حال جایگزین شدن با «گفتمان» (توسعه) در کشور است. به نحوی که این موضوع در عنوان قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز مشاهده می‌شود. به همین دلیل واژه پیشرفت جایگزین واژه توسعه شد.
۲۰	جلب مشارکت‌های غیردولتی و دریافت هدایا و کمک‌های اعتباری از مؤسسات، سازمان‌های ملی و بین‌المللی، اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی در چارچوب قوانین و مقررات. تبصره- صددرصد (۱۰۰) درآمد حاصل از منابع این بند به وزارت پرداخت می‌شود.	جلب مشارکت‌ها، کمک‌های مالی غیردولتی و دریافت هدایا و کمک‌های اعتباری از مؤسسات و سازمان‌های ملی و بین‌المللی و اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی. تبصره: صددرصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از منابع این بند در قالب لوابیح بودجه سالیانه و به عنوان درآمد اختصاصی به وزارت تخصیص داده می‌شود تا در زمینه‌های حفاظت از میراث فرهنگی و میراث طبیعی، حمایت از صنایع دستی و پیشرفت گردشگری هزینه شود.	- علاوه بر جلب مشارکت‌ها، «کمک‌های مالی» نیز افزوده شد تا وزارت اختیار دریافت کمک‌های مالی غیردولتی هم داشته باشد. - در تبصره بر تخصیص بودجه در قالب لوابیح بودجه سالیانه تأکید شد. - همچنین در تبصره تصریح شد که درآمد مذکور در این بند، مشخصاً در زمینه حفاظت از میراث فرهنگی، میراث طبیعی، حمایت از صنایع دستی و پیشرفت گردشگری مصرف گردد.

احکام حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۲۱	<p>طرح دعای حقوقی و کیفری علیه متخلفین از قوانین مربوط حسب مورد به عنوان مدعی یا شاکی در داخل و خارج از کشور.</p>	<p>انجام انحصاری کلیه امور حقوقی و طرح دعای کیفری علیه متخلفین، از طریق قوانین ناظر بر حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، به عنوان مدعی و یا حسب مورد شاکی خصوصی، همچنین انجام امور مربوط به شناسایی و استرداد اموال فرهنگی - تاریخی، هنری و صنایع دستی فاخر ایران که به طور غیرقانونی تحصیل و از کشور خارج شده اند، از طریق دعای بین المللی، مبادی دیپلماتیک و یا سایر شیوه های مقتضی با مشارکت معاونت حقوقی ریاست جمهوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت امور خارجه.</p>	<p>بند (۲۲) با این بند ادغام شد و تغییرات ذیل صورت گرفت: - با استناد به بند (۷) ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷ با موضوع امور حقوقی حوزه میراث فرهنگی، عبارت (انجام انحصاری کلیه امور حقوقی) نیز اضافه شد. - همچنین علاوه بر استرداد اموال فرهنگی - تاریخی، استرداد اموال هنری و صنایع دستی فاخر مسروقه از طرق مقتضی مورد اشاره با همکاری مراجع ذیربط به عنوان تکلیف وزارت تصریح شد. زیرا طبق بند (۸) ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور و همچنین آیین نامه حفاظت از میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۸۱/۳/۲۸ شورای امنیت کشور [۱۱] و بنا بر رویه اجرایی موجود، اقدام های مربوط به استرداد اموالی که به طور غیرقانونی از کشور خارج شده اند به عهده وزارت است. شایان ذکر است که امور حقوقی و دیپلماتیک مربوط به استرداد با مشارکت و همکاری مرکز امور حقوقی بین المللی ریاست جمهوری و وزارت امور خارجه انجام می شود. - امور صنایع دستی نیز از جمله وظایف وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است که انجام امور استرداد این گونه اموال نیز باید به این بند اضافه شود. - نام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز با توجه به موضوع اموال هنری تصریح شد.</p>
۲۸	<p>حمایت و همکاری در انجام پژوهش های مربوط به میراث فرهنگی - تاریخی و تمدنی، مطالعه و ارائه طرح های توسعه ای و نوآورانه گردشگری، مطالعه پژوهش و احیای صنایع دستی و هنرهای سنتی فراموش شده، بررسی های مردم نگاری، پژوهش های مردم شناسی، انسان شناسی زیستی، شناخت فرهنگ جوامع سنتی و محلی، مطالعات زبان و گویش های مناطق مختلف کشور و همچنین مطالعه و ارائه طرح های توسعه ای و نوآورانه گردشگری، مطالعه، پژوهش و احیای صنایع دستی و هنرهای سنتی فراموش شده پیرامون آثار باقیمانده گذشتگان و نیز انجام انحصاری کاوش های باستان شناسی.</p>	<p>تهیه، تنظیم و اجرای برنامه های پژوهشی و حمایت و مشارکت در انجام پژوهش های مربوط به میراث طبیعی و میراث فرهنگی ملموس و ناملموس نظیر بررسی های مردم نگاری، پژوهش های مردم شناسی، انسان شناسی زیستی، شناخت فرهنگ جوامع سنتی و محلی، مطالعات زبان و گویش های مناطق مختلف کشور و همچنین مطالعه و ارائه طرح های توسعه ای و نوآورانه گردشگری، مطالعه، پژوهش و احیای صنایع دستی و هنرهای سنتی فراموش شده پیرامون آثار باقیمانده گذشتگان و نیز انجام انحصاری کاوش های باستان شناسی.</p>	<p>میراث طبیعی نیز به جهت میزان اهمیت و تفاوت آن با میراث فرهنگی به صورت مجزا مورد اشاره قرار گرفت. همچنین به منظور تصریح بیشتر در متن به جای عبارت (میراث فرهنگی - تاریخی و تمدنی) از عبارت (میراث فرهنگی ملموس و ناملموس) استفاده شد. - همچنین کاوش های باستان شناسی موضوع بند (۲۷) که در انحصار وزارت است، بخش مهمی از پژوهش محسوب می شود که به این بند منتقل شد.</p>
۲۹	<p>معرفی فرهنگ، جاذبه ها و ظرفیت های کشور و اعتلای تصویر ذهنی در حوزه های ذی ربط در سطح ملی و بین المللی.</p>	<p>ادغام با بند (۱۳) با موضوع معرفی و حمایت از جاذبه های کشور.</p>	<p>به دلیل مشابهت، با بند (۱۳) ادغام و حذف گردید.</p>
۳۵	<p>بررسی و تأیید پیوست های تخصصی در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برای کلیه طرح های توسعه ای بزرگ و مهم در حوزه های زیربنایی تولیدی و خدماتی دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری.</p>	<p>بررسی و اظهار نظر و موافقت نهایی در خصوص پیوست های تخصصی در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برای کلیه طرح های توسعه ای بزرگ و مهم در حوزه های زیربنایی، تولیدی و خدماتی کشور.</p>	<p>- با توجه به لزوم اجرای نظر تخصصی وزارت و نظر به این موضوع که قبلاً در موارد قانونی دیگر نیز لحاظ شده است (از جمله بند (۱۱) ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور و تصویب نامه در مورد انجام مطالعات فرهنگی - تاریخی قبل از اجرای پروژه های بزرگ عمرانی ۳ مصوب ۱۳۶۷) عبارت (اظهار نظر و موافقت نهایی) جایگزین واژه (تأیید) شد. عبارت (اظهار نظر و موافقت نهایی) بدین معناست که بدون موافقت وزارت، پیوست های مورد نظر قابل تأیید نیستند. - همچنین لزوم اصلاح ساختار و جذب نیروی انسانی متخصص برای حوزه مذکور به نظر می رسد. چراکه تهیه پیوست های تخصصی برای پیشبرد طرح های بزرگ سرمایه ای، نیازمند دانش تخصصی در حوزه مربوطه و به کارگیری خبرگان آن است.</p>

۱-۷- انجام انحصاری کلیه امور حقوقی مربوط به میراث فرهنگی و طرح دعای کیفری علیه متخلفین از قوانین ناظر به میراث فرهنگی کشور به عنوان مدعی یا حسب مورد شاکی خصوصی.
۱۱-۲. اظهار نظر در کلیه طرح های عمرانی جامع و تفصیلی در رابطه با مناطق فرهنگی و تاریخی و موافقت نهایی درباره محوطه ها و بافت ها و اماکن فرهنگی - تاریخی ارزشمند در موارد مذکور و جلوگیری از هر گونه تخریب آنها.
۳. هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۶ بنا به پیشنهاد شماره ۸۲۲۵-۱/۱ مورخ ۱۳۸۲/۰۸/۱۳ سازمان میراث فرهنگی کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۳۷	آموزش عمومی، معرفی و شناساندن ارزش‌های میراث فرهنگی، طبیعی، گردشگری، صنایع دستی و هنرهای سنتی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط.	آگاه‌سازی و آموزش عمومی، معرفی و شناساندن ارزش‌های میراث فرهنگی، طبیعی، گردشگری، صنایع دستی و هنرهای سنتی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی به منظور فرهنگ‌سازی، با مشارکت وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت امور خارجه و سازمان صدا و سیما و با جلب همکاری بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	<p>- آگاه‌سازی به فرایندی گفته می‌شود که هدف آن انتقال اطلاعات و دانش به افراد یا گروه‌ها برای افزایش آگاهی عمومی درباره موضوعی خاص است. این فرایند اغلب شامل ارائه اطلاعات، آموزش، و تبیین واقعیت‌هاست تا افراد بتوانند تصمیمات بهتری بگیرند یا از مسائل خاصی مطلع شوند.</p> <p>آگاه‌سازی بیشتر بر جنبه شناختی و اطلاعاتی تمرکز دارد و هدف اصلی آن اطلاع‌رسانی است.</p> <p>آگاه‌سازی مقدم بر امر آموزش، معرفی و شناساندن است. در واقع برای بهره‌مندی و کیفیت بیشتر در آموزش افراد، ایجاد آگاهی پیشینی برای آنها مفید است. به همین دلیل عبارت «آگاه‌سازی» به ابتدای این حکم افزوده شد.</p> <p>- تمامی موارد فوق از قبیل آگاه‌سازی و آموزش، مقدمات فرهنگ‌سازی در بین آحاد جامعه است.</p> <p>- فرهنگ‌سازی به فرایندی عمیق‌تر و بلندمدت‌تر اشاره دارد که هدف آن تغییر نگرش‌ها، ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی به گونه‌ای پایدار است. فرهنگ‌سازی به ایجاد و تثبیت باورها و عادات جدید می‌پردازد تا رفتارهای مناسب در جامعه به عنوان یک فرهنگ و هنجار پذیرفته شوند. این فرایند اغلب نیازمند پیوستگی، پشتیبانی نهادهای مختلف و مشارکت گسترده‌تر اجتماعی است.</p> <p>- واژه مشارکت جایگزین واژه همکاری شد تا تأکید بیشتری بر تکلیف دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در زمینه معرفی و آموزش میراث فرهنگی باشد.</p> <p>- مطابق اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور، یکی از وظایف مهم و اساسی وزارتخانه معرفی میراث فرهنگی است. از آنجایی که انجام این تکلیف مهم نیاز به مشارکت و همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی نظیر وزارت آموزش و پرورش، وزارت امور خارجه و به‌ویژه صدا و سیما به عنوان رسانه ملی دارد، بر مشارکت این دستگاه‌ها در امر معرفی تأکید شد. همچنین مشارکت بخش غیردولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد در امر آگاه‌سازی عمومی و معرفی، مفید است لذا این موضوع نیز به بند «(۳۷)» افزوده شد.</p> <p>- همچنین نام دستگاه‌های مرتبط تصریح شد.</p>

۱. کلیه وزارات، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی موظفند قبل از اجرای پروژه‌های بزرگ عمرانی و در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی، نسبت به انجام مطالعات فرهنگی - تاریخی (میراث فرهنگی) در آن خصوص، اقدام کنند و در طراحی و مکان‌یابی پروژه‌های یادشده نتایج مطالعات انجام شده را رعایت نمایند.

۲. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است بودجه موردنیاز برای انجام مطالعات فرهنگی - تاریخی را در اعتبارات مربوط به طراحی و اجرای پروژه‌های بزرگ عمرانی پیش‌بینی نماید.

احکام حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۳۸	ایجاد، توسعه و اداره موزه ها در سطح کشور تبصره- ضوابط صدور پروانه تأسیس، بهره برداری، سطح بندی موزه های کشور و ارزیابی اموال منقول فرهنگی و تاریخی توسط وزارت تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.	ایجاد، توسعه و اداره موزه های تخصصی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و میراث طبیعی، تجهیز و به روز رسانی موزه های موجود در اختیار وزارت مطابق با استانداردهای جهانی. تبصره: وزارت مکلف است ضوابط موافقت اصولی، صدور پروانه تأسیس، بهره برداری، سطح بندی موزه های کشور و ارزیابی اموال منقول فرهنگی- تاریخی و موزه میراث طبیعی را ۶ ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران برساند.	در این بند: - بر تخصصی بودن موزه ها در سه حوزه تأکید شد. زیرا توسعه موزه در سایر موضوعات، در حدود وظایف وزارت نیست و توسط دستگاه های اجرایی ذی ربط ایجاد می شود. وزارت تنها می تواند بر این دسته موزه ها نظارت و از آنها حمایت کند که این موضوع در بند (۳۹) قید شده است. - توضیحات کارشناسی در بند (۳۰) ماده (۴)، اهمیت حوزه میراث طبیعی را شفاف می نماید. در همین راستا یکی از فعالیت های مهم جهت حفظ میراث طبیعی کشور، ایجاد موزه های تخصصی و مرتبط است که در این حکم بیان گردید. تفکیک میراث طبیعی از سه حوزه تخصصی، به این دلیل است که در عنوان وزارت ذکر نشده است. به همین دلیل لزوم تفکیک عبارت میراث طبیعی از سه حوزه تخصصی به نظر می رسد. بنابراین، ایجاد ضوابط مربوط به موزه های میراث طبیعی (به صورت جداگانه) در تبصره تصریح شد. - از جمله فعالیت های مهم و مرتبط با موزه ها، تجهیز و روزآمدسازی آنها است. به همین جهت، تجهیز و به روز رسانی موزه های موجود در اختیار وزارت مطابق استانداردهای جهانی تصریح شد. - پیشنهاد تبصره این بند، نظر به پیشینه ماده (۲۶) آیین نامه مدیریت، ساماندهی، نظارت و حمایت از مالکان و دارندگان اموال فرهنگی- تاریخی منقول مجاز مصوب ۱۳۸۴ [۱۲]، ارائه شد. با توجه به اینکه آیین نامه از قدرت اجرایی قوانین برخوردار نیست، موضوع ماده (۲۶) آیین نامه در تبصره این بند تصریح گردید. در نتیجه این اقدام، ظرفیت قانونی لازم ایجاد می گردد.
۵۱	همکاری با دستگاه های اجرایی ذی ربط در زمینه تدوین برنامه ها و محتوای آموزشی مؤسسات آموزشی خصوصی به منظور تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.	برنامه ریزی، حمایت و نظارت بر کلیه آموزش های غیررسمی اعم از آموزش های عمومی، خصوصی، تخصصی و مجازی و همچنین مشارکت با وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در زمینه تدوین برنامه ها و محتوای آموزشی مدارس و مؤسسات آموزش عالی به منظور تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری، صنایع دستی و هنرهای سنتی.	- با توجه به لزوم آموزش عمومی در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، آموزش در همه سطوح مدارس و مؤسسات آموزش عالی نیز افزوده گردید. - نام دستگاه های مرتبط تصریح شد.
احکام حوزه های میراث فرهنگی و صنایع دستی			
۲۲	اقدام های حقوقی و قانونی جهت شناسایی و استرداد اموال و آثار فرهنگی- تاریخی ایران در سطح ملی و بین المللی از طریق مراجع ذی ربط.	بند (۲۲) به علت مشابهت با بند (۲۱) (با موضوع طرح دعوی حقوقی و کیفری) ادغام شد.	به دلیل مشابهت، با بند (۲۱) ادغام و حذف گردید.
۵۳	ثبت و صدور گواهی اصالت برای آثار فاخر صنایع دستی و هنرهای سنتی در چارچوب قوانین و مقررات مرتبط.	بند (۵۳) به علت مشابهت با بند (۵۲) (با موضوع تعیین صلاحیت فعالان صنایع دستی و هنرهای سنتی) ادغام شد.	به دلیل مشابهت، با بند (۵۲) ادغام و حذف گردید.

۱. ماده (۲۶) اساسنامه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری دستورالعمل های ناظر به شرایط و نحوه احراز صلاحیت متقاضیان، نحوه فعالیت و مدیریت موزه ها و مجموعه های خصوصی و همچنین شرایط نحوه صدور، مدت اعتبار و شرایط تعلیق یا ابطال پروانه های صادر شده را ظرف ۶ ماه پس از تصویب این آیین نامه تدوین و پس از تصویب شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری ابلاغ خواهد کرد.

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی			
بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
۵۴	ثبت ملی هنری شهرها و روستاهای صنایع دستی و هنرهای سنتی و اقدام برای ثبت جهانی آنها.	ثبت ملی شهرها و روستاهای صنایع دستی و اقدام برای ثبت جهانی آنها.	- حوزه شهرهای و روستاهای صنایع دستی با هنرهای سنتی ارتباطی ندارد. به همین جهت عبارت «هنرهای سنتی» از این بند حذف می‌شود. ^۱
۵۷	احیای هنرهای سنتی و حمایت از تولید، ترویج و عرضه محصولات صنایع دستی و هنرهای سنتی با حفظ اصالت ایرانی - اسلامی و کمک به راه‌اندازی بازارچه‌های صنایع دستی.	حمایت از صنایع دستی و احیای هنرهای سنتی و نیز حمایت از تولید، بازاریابی (محصول، مکان و دسترس‌پذیری محصول، قیمت و ترویج) و عرضه محصولات صنایع دستی و هنرهای سنتی با حفظ اصالت ایرانی - اسلامی و کمک به راه‌اندازی بازارچه‌های صنایع دستی.	- صنایع دستی حمایت محور است و هنرهای سنتی است که باید احیا شود. به همین دلیل دو نکته فوق در این بند تصریح شد. - اصطلاح بازاریابی به این بند افزوده شد. دلیل این امر حمایت از صنایع دستی و هنرهای سنتی و به فراخور آن بازارچه‌های صنایع دستی است. شایان ذکر است که واژه ترویج از زیر مجموعه‌های بازاریابی است. به همین دلیل در کنار محصول، مکان و قیمت ذیل بازاریابی تعریف شد. گفتنی است که اصطلاح آمیخته بازاریابی در دهه ۱۹۵۰ میلادی روی کار آمد. چهار عنصر اساسی ذیل بازاریابی مطرح گردید. این عناصر عبارت‌اند از: محصول، مکان به معنای در دسترس قرار دادن محصول، قیمت به معنای قیمت‌گذاری و ترویج ^۲ به معنای تبلیغات. در حقیقت نقش آمیخته بازاریابی این است که ویژگی‌های مرئی و نامرئی یک محصول را با آرمان‌های مشتریان هدف ترکیب کند. بنابراین توجه به مشتریان و سلیقه آنان امری مهم در آمیخته بازاریابی است [۱۳]. از این رو در بند (۵۷) اصطلاح بازاریابی تصریح شد تا در حیات متداول و روزمره جامعه امروز ایران نیز کاربردی شده و مورد استفاده قرار گیرد. ^۳
احکام حوزه‌های میراث فرهنگی و گردشگری			
۶	گسترش تعاملات فرهنگی - گردشگری با ملل و اقوام گوناگون به ویژه کشورهای حوزه فرهنگی و تمدنی ایران و مسلمانان جهان با همکاری سایر دستگاه‌ها در حوزه‌های موضوع این قانون با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی.	تدوین اهداف و اتخاذ راهبردها، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در جهت گسترش تعاملات فرهنگی - گردشگری با ملل و اقوام گوناگون به ویژه کشورهای حوزه فرهنگی و تمدنی ایران و مسلمانان جهان و حضور نمایندگان تخصصی در کشورهای هدف با مشارکت سایر دستگاه‌ها در حوزه‌های موضوع این قانون با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی.	- نگارش بند (۶) ماده (۴) لایحه کلی بوده و با قسمت اهداف در ماده (۳) همخوانی بیشتری دارد. بنابراین باید نوع نگارش آن متناسب با قسمت وظایف که در برنامه اجرایی دارد تغییر یابد. به همین منظور عبارت «تدوین سیاست (تدوین اهداف و اتخاذ راهبردها)، سیاست‌گذاری و انجام اقدام‌های اجرایی لازم» افزوده شد تا بند (۶) متناسب بیشتری با وظایف داشته باشد. - حضور نمایندگان تخصصی (رایزن‌های فرهنگی) با مشارکت دستگاه مربوطه (سازمان فرهنگ و ارتباطات) به منظور گسترش تعاملات فرهنگی - گردشگری تصریح شد.

۱. احکام الحاقی برای حوزه هنرهای سنتی و حمایت از آن در بندهایی جداگانه در گزارش صنایع دستی قید خواهد شد.

۲. «ترویج» اصطلاحی تخصصی است که در حوزه میراث فرهنگی به کار رفته و هنرهای سنتی نیز از مصادیق میراث فرهنگی هستند. در واقع استفاده از عبارت «ترویج» با استناد به بند «۳» (اصطلاح «حراست» به اقدام‌هایی با هدف تضمین دوام میراث فرهنگی ناملموس از جمله شناسایی، مستندسازی، تحقیق، حفظ، حمایت، ترویج، ارتقا، انتقال به‌ویژه از طریق آموزش رسمی و غیررسمی و نیز احیای جنبه‌های مختلف این میراث اطلاق می‌شود). ماده (۲) قانون الحاق ایران به کنوانسیون حراست از میراث فرهنگی ناملموس مصوب ۱۳۸۴، صورت گرفت.

۳. این موضوع در بخش کارشناسی بند «۵۶» نیز توضیح داده شده است.

۴. اصل هفتاد و هفتم:

عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

احکام حوزه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

بند	متن احکام	پیشنهاد اصلاحی	نظر کارشناسی
احکام حوزه‌های گردشگری و صنایع دستی			
۷	صدور مجوز ایجاد، بهره‌برداری، تمدید، لغو و نظارت بر تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی اعم از فیزیکی، الکترونیکی، کسب و کارهای مجازی و سایر روش‌های بازاریابی و فروش با رعایت کاربری‌های مصوب و ضوابط مربوط. تبصره (۱۱): وزارت مکلف است آیین‌نامه نحوه صدور مجوز تأسیس و فعالیت تشکل‌های حرفه‌ای مربوط را ظرف ۶ ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید. اجازه واگذاری وظایف اجرایی (غیرحاکمیتی) به این تشکل‌ها در چارچوب قوانین و مقررات مربوط است. تبصره (۳): مصادیق تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی موضوع این بند، تابع آیین‌نامه‌ای است که توسط وزارت طرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	صدور موافقت اصولی، مجوز ایجاد، بهره‌برداری، تمدید، لغو، نرخ‌گذاری و نظارت بر تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی اعم از فیزیکی، الکترونیکی، کسب و کارهای مجازی و سایر روش‌های بازاریابی و فروش با رعایت کاربری‌های مصوب و ضوابط مربوط. تبصره: وزارت مکلف است آیین‌نامه نحوه صدور مجوز تأسیس و فعالیت تشکل‌های حرفه‌ای مربوط را ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران برساند. مجوز واگذاری وظایف اجرایی (غیرحاکمیتی) به این تشکل‌ها در چارچوب قوانین و مقررات مربوط است.	– افرادی که قصد آغاز یک فعالیت تجاری، فرهنگی، خدماتی و صنعتی را دارند یا حتی می‌خواهند ساختمان‌سازی کنند، باید پیش از هر اقدامی، مجوز اولیه را از مراجع مربوطه دریافت کنند. این مجوز اولیه را موافقت اصولی می‌نامند. بنابراین عبارت «(صدور موافقت اصولی)» به این بند قانونی افزوده گردید. – همچنین عبارت «(نرخ‌گذاری)» افزوده شد. چرا که لزوم مشخص شدن نرخ هر یک از اصناف گردشگری خصوصاً با توجه به نوسانات اقتصادی و نرخ تورم وجود دارد. از سوی نرخ‌گذاری تأسیسات گردشگری با رعایت سازوکارهای دقیق از برخی سودجویی‌ها مانند دریافت سود بیشتر از خدمات‌گیرندگان جلوگیری به عمل می‌آورد. موضوع مذکور در آیین‌نامه ایجاد، اصلاح، تکمیل، درجه‌بندی و نرخ‌گذاری تأسیسات گردشگری مصوب ۱۳۹۴ ذکر شده است [۱۴]. از این رو، ایجاد پشتوانه قانونی برای موضوع فوق در این بند تصریح گردید. – کلمه «(اجازه)» حذف و کلمه «(مجوز)» جایگزین آن شد. قاعدتاً وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مجوز را باید صادر کند که قوانین خاص خود را دارد. از سوی کلمه اجازه بار معنایی و حقوقی ضعیف‌تری نسبت به مجوز دارد. – تبصره (۲) بند (۷) ماده (۴) لایحه به جهت ارتباط موضوعی به بند (۴) انتقال پیدا کرد. بنابراین تبصره (۲) از بند (۷) حذف و به بند (۴) الحاق شد.

مأخذ: نگارندگان.

بررسی‌ها نشان داد که حدود ۴۹/۲ درصد از کل احکام ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به احکام بین‌بخشی تعلق دارد. از احکام ۲۸ گانه این قسمت، ۲۵ حکم اصلاح و سه حکم نیز ادغام شدند. بنابراین معادل ۸۹ درصد از کل احکام بین‌بخشی اصلاح شد. ۱۱ درصد از احکام بین‌بخشی نیز به دلیل تشابه موضوعی، با سایر احکام ادغام شدند. در قسمت الحاقیات نیز، دوازده تبصره جدید در جهت رفع خلأ و کاستی‌ها، به احکام مرتبط افزوده شدند.

حدود ۹۵ درصد از احکام مشترک میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، اصلاح شد. مطابق جدول شماره ۱، ۲۱ حکم از ۲۲ حکم مربوط به میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در ماده (۴) لایحه اصلاح گردید. بند «۲۹» نیز با موضوع معرفی فرهنگ و جاذبه‌های کشور با بند «۱۳» ادغام شد. بنابراین اصلاحات صورت گرفته معادل ۹۵ درصد و ادغام احکام معادل ۵ درصد است. نیمی از احکام مرتبط با موضوع میراث فرهنگی و صنایع دستی اصلاح گردیدند (معادل ۵۰ درصد). دو حکم نیز با احکام سایر بخش‌ها به علت تشابه موضوعی، ادغام شدند (معادل ۵۰ درصد). استفاده از واژه‌های تخصصی مربوطه (مانند اصطلاح «ترویج» در بند «۵۷») از مهم‌ترین اصلاحات این بخش بودند. بررسی تنها حکم مشترک حوزه‌های میراث فرهنگی و گردشگری، حاکی از کلی بودن آن و تشابه به قسمت اهداف لایحه (ماده (۳)) دارد. به همین دلیل اصلاح به گونه‌ای صورت گرفت که خلأ نگارش متناسب با بخش وظایف، پوشش داده شود و سازوکار اجرایی پیدا کند. بند «۷» ماده (۴) لایحه به عنوان تنها حکم حوزه‌های گردشگری و صنایع دستی، متناسب با قوانین بالادستی کشور همچون قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور مصوب ۱۴۰۳ مانند جزء «۱» بند «الف» ماده (۸۳) با موضوع مستثنا شدن تمامی تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و حوزه صنایع دستی از شمول قانون نظام صنفی [۱۵]، مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت. توجه به قوانین مرجع داخلی همچون قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ و احکام معاهدات بین‌المللی کشور و رفع مشکلات حقوقی از جمله موارد اصلاحی این بخش بود.

جدول ۲. پیشنهادهای الحاقی به احکام بین‌بخشی ماده (۴) لایحه

نظر کارشناسی	متن پیشنهاد الحاقی	موضوع	حوزه موضوعی
میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	پیشنهاد می‌شود به منظور ساماندهی و هدایت اقدام‌های شورای میراث جهانی با تأکید بر ساز و کار فعالیت‌های شورای نحوه انتخاب آثار، تبصره‌ای به بند «۳» ماده (۴) لایحه الحاق گردد [۸].	تبصره (الحاقی به بند «۳» با موضوع ایجاد قابلیت سنجش و ارزیابی دوره‌ای) - وزارت مکلف است، آیین‌نامه انتخاب آثار ثبت جهانی و فهرست موقت و فرایندهای اجرایی شورای میراث جهانی را، با تأکید بر اولویت‌بندی و جبران کمبودهای موجود در این دو فهرست، سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، به تصویب هیئت وزیران برساند.	تهیه و تصویب آیین‌نامه انتخاب آثار و فرایندهای اجرایی شورای میراث جهانی
مصادیق تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری	تبصره (الحاقی به بند «۴» با موضوع تعیین مصادیق و ضوابط تخصصی) - مصادیق تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی موضوع این بند با رعایت حقوق مالکانه مردم (اشخاص حقوقی و حقیقی)، از شمول قانون منفي مستثنا بوده و ضوابط بهره‌برداری و نظارت بر آن توسط وزارت ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.	تبصره (الحاقی به بند «۴» با موضوع تعیین مصادیق و ضوابط تخصصی) - مصادیق تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی موضوع این بند با رعایت حقوق مالکانه مردم (اشخاص حقوقی و حقیقی)، از شمول قانون منفي مستثنا بوده و ضوابط بهره‌برداری و نظارت بر آن توسط وزارت ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران برساند.	فقدان آیین‌نامه مصادیق تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی مشاهده می‌شود. تبصره «۲» بند «۷» ماده (۴) لایحه به موضوع مذکور پرداخته است. از سویی تبصره یاد شده با بند «۴» ماده (۴) لایحه ارتباط موضوعی نزدیک‌تری دارد. به همین جهت پیشنهاد می‌شود تا تبصره «۲» از بند «۷» حذف و به بند «۴» الحاق شود. - همچنین یک اصلاح در این تبصره لازم است. تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری و صنایع دستی باید از شمول قانون منفي مستثنا دانسته شود. این مهم در راستای ایجاد استقلال موارد مذکور و حمایت از میراث فرهنگی و صنایع دستی و تشویق و توسعه گردشگری صورت گرفت. موضوع مذکور با استناد به جزء «۱» بند «الف» ماده (۸۳) قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت مصوب ۱۴۰۳ [۱۵]، در دستور کار قرار گرفت. بنابراین در تبصره «۲»، عبارت «از شمول قانون نظام منفي مصوب ۱۳۸۲ مستثنا بوده [۱۶]» افزوده شد. شایان ذکر است که مستثنا شدن تأسیسات و فعالیت‌های گردشگری مطابق با قوانین بالادستی تکرار شد. اما لازم بود تا این فرصت برای حوزه صنایع دستی نیز فراهم شود. به همین جهت مستثنا شدن فعالیت‌های صنایع دستی از شمول قانون نظام منفي مصوب ۱۳۸۲ [۱۶] نیز تصریح شد.

نظر کارشناسی	متن پیشنهاد الحاقی	موضوع	حوزه موضوعی
	مدور مجوز و... تأسیسات، خدمات و فعالیت‌های گردشگری	تبصره (الحاقی به بند «۷» با موضوع صدور مجوز ایجاد، بهره‌برداری، تمدید، لغو و نظارت تأسیسات) – صدور مجوز، تدوین و ابلاغ ضوابط تخصصی ایجاد، بهره‌برداری، نظارت، ارزیابی کیفیت و درجه‌بندی تأسیسات، خدمات و فعالیت‌های گردشگری از طریق درگاه ملی مجوزها.	بند «۴۷» ماده (۴) لایحه به بند «۷» آن ارتباط موضوعی دارد. حسب همین ارتباط موضوعی، بند «۴۷» به‌عنوان اولین تبصره در بند «۷» در نظر گرفته می‌شود.
	تدوین آیین‌نامه با موضوع ارائه خدمات مشاوره‌ای و... و	تبصره (الحاقی به بند «۱۵» با موضوع ارائه خدمات مشاوره‌ای، پژوهشی و...) وزارتخانه مکلف است آیین‌نامه اجرایی این بند را ظرف یک سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، به تصویب هیئت وزیران برساند.	حدود و ثغور تدوین آیین‌نامه اجرایی این بند «۱۵» ماده (۴) لایحه مستلزم توجه است. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود، تبصره‌ای با همین موضوع به بند «۱۵» الحاق گردد.
جرائم حوزه میراث فرهنگی	تبصره (الحاقی به بند «۲۱» طرح دعای کیفری و حقوقی) – جرائم میراث فرهنگی قابل گذشت نمی‌باشد.	– در تبصره «۱» پیشنهادی، با استناد به ماده (۷۲۸) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، تصریح شد که جرائم میراث فرهنگی قابل گذشت نیست. موضوع ماده (۷۲۸) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ [۱۷]، نسخ برخی قوانین و مواد قانونی است که با قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مغایرت داشتند یا اینکه در حالت عادی و جبهه حقوقی ضعیفی را دارا بودند. به‌عنوان مثال ماده (۷۲۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ [۱۸] که منسوخ شده است، به قاضی دادگاه این مجوز را داده بود که با رعایت برخی ملاحظات، از مقررات مربوط به تخفیف در جرم استفاده نماید. – در رابطه با حوزه میراث فرهنگی و جرم در این حوزه باید بیان کرد که در هنگام طرح دعای کیفری تا قبل از تدوین ماده (۷۲۸) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ [۱۷] امکان بخشودگی وجود داشته و موارد متعددی نیز بخشیده شده است. اما ذکر این نکته لازم است که جرائم حوزه میراث فرهنگی به دلیل اینکه با هویت ملت رابطه‌ای تنگاتنگ دارد قابل بخشش نیست که به‌درستی در ماده (۷۲۸) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ [۱۷] بخشودگی جرائمی همچون جرائم حوزه میراث فرهنگی منسوخ شده است. – به همین جهت، پیشنهاد می‌شود تبصره‌ای در خصوص نبود بخشودگی جرائم میراث فرهنگی به بند «۲۱» با موضوع طرح دعای کیفری و حقوقی الحاق گردد.	

نظر کارشناسی	متن پیشنهاد الحاقی	موضوع	حوزه موضوعی
	حق طرح دعوی برای سازمان‌های مردم‌نهاد	تبصره (الحاقی به بند «۲۱» طرح دعاوی کیفری و حقوقی) سازمان‌های مردم‌نهاد در چارچوب آیین دادرسی کیفری، حق طرح دعوی و پیگیری جرائم ناظر بر سه حوزه را دارند.	یکی از ذی‌نفعان اساسی در طرح دعاوی کیفری، سازمان‌های مردم‌نهاد هستند که در حوزه میراث فرهنگی نیز در حال فعالیت‌اند. در واقع مطابق ماده (۶۶) قانون اصلاح آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۴ [۱۹]، امکان اعلام جرم و شرکت در مراحل دادرسی را دارند. به همین جهت تبصره «۲» در تکمیل ماده (۶۶) قانون اصلاح آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۴ [۱۹] پیشنهاد شد. در همین راستا، پیشنهاد می‌شود که تبصره‌ای با موضوع یاد شده به بند «۲۱» (با موضوع طرح دعاوی کیفری و حقوقی) ماده (۴) لایحه الحاق گردد.
تکلیف برای سایر دستگاه‌ها در رعایت اظهار نظر نهایی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	تبصره (الحاقی به بند «۳۵» با موضوع پیوست‌های تخصصی سه حوزه تخصصی) – دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶، مکلف به رعایت ضوابط اختصاصی و ابلاغی وزارت در خصوص پیوست‌های تخصصی هستند.	همچنین تبصره‌ای با موضوع تکلیف برای دستگاه‌های اجرایی در رعایت اظهار نظر نهایی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در خصوص پیوست‌های تخصصی تصریح شد. این تبصره به نوعی ضمانت اجرای بند «۳۵» در خصوص اظهار نظر و موافقت نهایی در خصوص پیوست‌های تخصصی هر سه حوزه است.	
مجموعه داری اموال منقول فرهنگی [تاریخی]	تبصره (الحاقی به بند «۳۸» با موضوع موزه‌های تخصصی) – وزارت مکلف است نسبت به صدور مجوز تأسیس و پروانه بهره‌برداری مجموعه داری و فعالیت کارگاه‌های مرمت اموال منقول فرهنگی – تاریخی غیر دولتی در درگاه ملی صدور مجوزها اقدام نموده و آیین‌نامه اجرایی آن را ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران برساند.	مجموعه داری و فعالیت کارگاه‌های مرمت اموال منقول فرهنگی – تاریخی بخش غیردولتی از موضوع‌های مهم حوزه میراث فرهنگی است. قاعدتاً وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به‌عنوان وزارتخانه تخصصی ملزم به کنشگری است. در همین راستا آیین‌نامه مدیریت، ساماندهی، نظارت و حمایت از مالکان و دارندگان اموال فرهنگی – تاریخی منقول مجاز در سال ۱۳۸۴ [۱۲] به تصویب رسید. بنابراین ایجاد جایگاه قانونی برای موضوع مذکور نیز لازم به نظر می‌رسد. به همین جهت پیشنهاد می‌شود که تبصره‌ای به بند «۳۸» ماده (۴) لایحه الحاق گردد.	
میراث فرهنگی و صنایع دستی	بهره‌برداری از ثبت ملی و جهانی روستاها و شهرهای صنایع دستی	تبصره (الحاقی به بند «۵۴» با موضوع ثبت ملی شهرها و روستاهای صنایع دستی) تدوین ضوابط و اجرای برنامه جامع حفاظت و ارتقای شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی ایران، جهت تصویب در شورای عالی معماری و شهرسازی و نظارت بر اجرای آن با مشارکت وزارت راه و شهرسازی و وزارت کشور.	به‌منظور حفاظت، ارتقا و بهره‌برداری از ثبت ملی و جهانی روستاها و شهرهای صنایع دستی و هنرهای سنتی پیشنهاد می‌شود تا تبصره‌ای به بند «۵۴» ماده (۴) لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی الحاق گردد [۲۲].

در راستای برطرف نمودن خلأها و کاستی های احکام بین بخشی ماده (۴) لایحه، موضوعات و مفاهیم جدید و یا مهم مورد بازنگری قرار گرفتند. مجموعاً دوازده حکم به احکام بین بخشی الحاق گردید. کل احکام الحاقی به عنوان تبصره به مفاد مربوطه افزوده شده اند.

۴. نتیجه گیری و پیشنهادها

در این گزارش به تحلیل و بررسی چهارمین ماده از لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پرداخته شد. در ماده (۴) لایحه موضوع وظایف و اختیارات وزارت مزبور در اجرای سیاست های نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورد اشاره قرار گرفته است. در این ماده، ۵۷ بند در رابطه با حوزه های فعالیت وزارتخانه ذکر شده است.

بررسی ها نشان داد که متن پیشنهادی لایحه فاقد نظم و توازن لازم است. در راستای رفع مشکل به هم ریختگی و اختلاط حوزه های فعالیت وزارتخانه در ماده (۴) لایحه، فصل بندی لازم صورت پذیرفت. در برخی بندهای ماده (۴) لایحه، ضعف در نگارش حقوقی منجر به فهم اشتباه و تعارض و تراحم می گردید. پس از مشورت با کارشناسان حقوقی و مشرف به حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اصلاحات لازم صورت پذیرفت. همچنین برخی بندهای لایحه به دلیل تشابه موضوعی و محتوایی ادغام گردیدند. با توجه به مطالب فوق، لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نیازمند بازنگری و بازبینی مجدد است. این مهم مستلزم آن است که دستگاه های مرتبط خصوصاً وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با استفاده از نظرات کارشناسان خبره اقدام های لازم را انجام دهد

جدول ۳. احکام حوزه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

بند	موضوع	تأیید	اصلاح	ادغام	حذف	الحاق
۱	تحقق اهداف سه حوزه	*				
۲	ترویج دانش و فنون سنتی ایرانی	*				
۳	نظام جامع و یکپارچه آمار تخصصی سه حوزه	*				
	تبصره- دستورالعمل انتخاب آثار و فرایندهای اجرایی شورای میراث جهانی				*	
۴	تعیین مصادیق و ضوابط تخصصی میراث فرهنگی، تأسیسات و خدمات گردشگری و صنایع دستی	*				
	تبصره- آیین نامه مصادیق تأسیسات و فعالیت های گردشگری و صنایع دستی				*	
۸	تدوین ضوابط و استانداردهای آموزش حرفه ای سه حوزه مشارکت در رتبه بندی مشاوران	*				
۹	صدور مجوز تأسیس و همچنین نظارت تخصصی و جلب همیاری سازمان های مردم نهاد	*				
۱۲	مشارکت در رتبه بندی مشاوران و...	*				
۱۳	معرفی و حمایت از میراث فرهنگی و معرفی مقاصد گردشگری و صنایع دستی ایران	*				
۱۴	برگزاری رویدادها، جشنواره ها و نمایشگاه های سه حوزه	*				

بند	موضوع	تأیید	اصلاح	ادغام	حذف	الحاق
۱۵	ارائه خدمات مشاوره‌ای، پژوهشی، فنی و آموزشی در داخل و خارج از کشور		*			
	تبصره- آیین‌نامه اجرایی بند «۱۵»					*
۱۶	حمایت از تأمین، تولید و توزیع و انتشار انواع محتوای مکتوب رقومی و...		*			
۱۷	تدوین ضوابط و اعطای مشوق‌ها، تسهیلات و جوایز در هر سه حوزه		*			
	تبصره- تعیین و تکلیف درآمد حاصل از جذب گردشگران ورودی		*			
۱۸	نماینده‌گی جمهوری اسلامی ایران نزد سازمان‌های بین‌المللی		*			
۱۹	جلب حمایت و هدایت سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی		*			
۲۰	جلب مشارکت‌ها، کمک‌های مالی غیردولتی و دریافت هدایا		*			
	تبصره- تعیین و تکلیف درآمد اختصاصی وزارتخانه		*			
۲۱	انجام انحصاری کلیه امور حقوقی و طرح دعاوی کیفری علیه متخلفین، از طریق قوانین ناظر بر سه حوزه		*			
	تبصره «۱» غیرقابل گذشت بودن جرائم میراث فرهنگی					*
	تبصره «۲» حق طرح دعوی برای سازمان‌های مردم‌نهاد					*
۲۸	تهیه، تنظیم و اجرای برنامه‌های پژوهشی و یا حمایت و مشارکت در انجام پژوهش‌ها		*			
	تبصره «۱» حق واگذاری کاوش‌های باستان‌شناسی					*
	تبصره «۲» اقدام‌های اجرایی حفاظت از آثار فرهنگی - تاریخی را براساس پژوهش‌های انجام شده					*
۲۹	تبصره «۳» تشکیل پژوهشگاه میراث فرهنگی، هنرهای سنتی و صنایع دستی					*
	-			*		
۳۵	بررسی و اظهارنظر و موافقت نهایی درخصوص پیوست‌های تخصصی سه حوزه		*			
	تبصره- تکلیف سایر دستگاه‌ها در رعایت اظهارنظر نهایی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی درخصوص پیوست‌های تخصصی					*
۳۷	آگاه‌سازی و آموزش عمومی، معرفی و شناساندن ارزش‌های سه حوزه		*			
۳۸	ایجاد، توسعه و اداره موزه‌های تخصصی		*			
	تبصره «۱» ضوابط موافقت اصولی، صدور پروانه تأسیس و... موزه‌های کشور		*			
	تبصره «۲» مجموعه داری اموال منقول فرهنگی - تاریخی					*
۵۱	صدور مجوز مؤسسات آموزشی و برنامه‌ریزی، توسعه و نظارت بر کلیه آموزش‌های غیررسمی		*			

بند	موضوع	تأیید	اصلاح	ادغام	حذف	الحاق
احکام حوزه های میراث فرهنگی و صنایع دستی						
۲۲	-			*		
۵۳	-			*		
۵۴	ثبت ملی شهرها و روستاهای صنایع دستی		*			
	تبصره- بهره برداری از ثبت ملی و جهانی روستاها و شهرهای صنایع دستی					
۵۷	احیای صنایع دستی و هنرهای سنتی		*			
احکام حوزه های میراث فرهنگی و گردشگری						
۶	گسترش تعاملات فرهنگی _ گردشگری با ملل و اقوام گوناگون		*			
احکام حوزه های گردشگری و صنایع دستی						
۷	تأسیسات و فعالیت های گردشگری و صنایع دستی		*			
	تبصره (۱) «۱» صدور مجوز و... تأسیسات، خدمات و فعالیت های گردشگری و صنایع دستی					*
	تبصره (۲) «۲» آیین نامه نحوه صدور مجوز تأسیس و فعالیت تشکل های حرفه ای		*			

منابع و مأخذ

[۱] وجدانی نیا، ولی الله. تحلیل سیاست و سیاستگذاری عمومی؛ سیاستگذاری چیست؟. BLOGFA.COM.

[2] <http://www.vvnia.blogfa.com>

[3] Mintrom, M., & Luetjens, J. (2017). Policy entrepreneurs and the design of public policy: Conceptual framework and the case of the National Health Insurance in South Korea. *Public Administration Review*, 77(5), 653663-.

[۴] کمالی، یحیی. سیاستگذاری یا خط مشی گذاری؟، مجله علم و فناوری، دانستنی ها (vista.ir).

[5] <https://vista.ir>

[۶] قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور، مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۱.

[۷] دستورالعمل نحوه تشکیل انجمن های دوستداران میراث فرهنگی، مصوب ۱۳۷۸.

[۸] آیین نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان های مردم نهاد، مصوب ۱۳۸۴/۵/۸.

[۹] اساسنامه انجمن های میراث فرهنگی کشور، مصوب ۱۳۷۳/۰۳/۰۷.

[۱۰] قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب، مصوب ۱۳۸۷/۰۹/۱۳.

[۱۱] قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حراست از میراث فرهنگی ناملموس، مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۲۲.

[۱۲] قانون عضویت ایران در یونسکو، مصوب ۱۳۲۷/۰۴/۱۶.

[۱۳] آیین نامه حفاظت از میراث فرهنگی کشور، مصوب ۱۳۸۱/۳/۲۸.

[۱۴] آیین نامه مدیریت، ساماندهی، نظارت و حمایت از مالکان و دارندگان اموال فرهنگی _ تاریخی منقول مجاز، مصوب ۱۳۸۴/۰۵/۱۰.

- [۱۵] چهار P در آمیخته بازاریابی به چه معناست؟ <https://karokasb.org>
- [۱۶] آیین‌نامه ایجاد، اصلاح، تکمیل، درجه‌بندی و نرخ‌گذاری تأسیسات گردشگری، مصوب ۱۳۹۴/۰۶/۰۴.
- [۱۷] قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت کشور، مصوب ۱۴۰۳.
- [۱۸] قانون نظام صنفی کشور، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴.
- [۱۹] قانون مجازات اسلامی، ۱۳۹۲/۰۲/۰۱.
- [۲۰] قانون مجازات اسلامی، ۱۳۷۵/۰۳/۰۲.
- [۲۱] قانون اصلاح قانون آیین دادرسی کیفری، مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۴.
- [۲۲] اساسنامه پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی کشور، مصوب ۱۳۷۵/۰۶/۱۰.
- [۲۳] قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۳.
- [۲۴] تقدس‌نژاد. زهرا و سعید شفیعا (۱۴۰۲). «گزارش راهبردی در بررسی وضعیت صنایع دستی و آسیب‌شناسی آن»، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

گزیده سیاستی

ماده ۴ لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در حوزه بین بخشی فاقد احکامی یکپارچه ساز و هماهنگ کننده است که در قالب احکام الحاقی لازم به اصلاح است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir